

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

*Марія ВОРОБЕЛЬ,
Ольга РОМАНЧУК,
Надія ЮРКО
(Львів)*

ЕКОЛІНГВІСТИЧНА СВІДОМІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

На тлі безпрецедентних глобальних трансформацій та поглиблення екологічних викликів, концепція сталого розвитку набуває всеосяжного, багатоаспектного значення. Вона виходить далеко за межі суто раціонального природокористування та охорони довкілля, охоплюючи також необхідність гармонійної інтеграції соціокультурних надбань і ефективне функціонування інформаційного простору. У цьому контексті одним із засадничих елементів освітнього процесу постає глибинне плекання еколінгвістичної свідомості майбутніх професіоналів, що особливо актуальним є для тих, хто обирає шлях у сфері фізичної культури та спорту. Для здобувачів вищої освіти, які присвячують себе спортивній царині, мова – це не просто засіб вербального обміну чи інструмент міжособистісного спілкування. Вона перетворюється на могутній механізм збереження, трансляції і активної популяризації національної ідентичності на міжнародній арені, а також виступає фундаментальним чинником підтримання психологічної стійкості, сприяючи ментальному благополуччю та забезпечуючи цілісну соціальну згуртованість колективу [2, с. 148–153].

У світлі еколінгвістичних досліджень мова сприймається як динамічна, жива екосистема, де кожен її компонент нерозривно пов'язаний і взаємодіє з широким культурним та соціальним оточенням, в якому функціонує [6, с. 92–95]. Саме тому для студентів спортивного профілю у закладах вищої освіти, концепція «екологічності» мовленнєвої діяльності набуває особливого значення. Вона передбачає усвідомлене та цілеспрямоване уникнення таких

деструктивних мовних проявів, як «комунікативне сміття» – зайві, непродуктивні елементи, що засмічують спілкування; використання суржику – нечіткої та гібридної мови; прояви вербальної агресії – словесного нападу чи приниження; а також необґрунтоване чи надмірне вживання іншомовних запозичень, коли існують українські відповідники. Натомість основний фокус зосереджується на майстерному володінні точною, спеціалізованою професійною термінологією та дотриманні високих стандартів етичного, шанобливого спілкування [10, с. 78–80]. Важливо підкреслити, що гармонійний та сталий розвиток усього суспільства нерозривно пов'язаний з індивідуальним сталим розвитком особистості. У цьому контексті культура мовлення виступає дзеркалом психологічного благополуччя та моральної зрілості людини. Сучасні наукові дослідження також підкреслюють, що в умовах глобальних криз та трансформацій освітній процес повинен еволюціонувати, вимагаючи впровадження інноваційних методик у викладанні мовних дисциплін, що мають сприяти успішній адаптації молодого покоління до швидкозмінних реалій та викликів сучасності [2, с. 148–153].

Для ефективного формування екологічно стійкої та свідомої мовної особистості у студентів спортивної спеціалізації, можна виділити три ключові складові, що взаємодіють і доповнюють одна одну:

1. Бездоганна термінологічна чистота. Вміння грамотно й точно послуговуватися українською спортивною термінологією не просто свідчить про високий рівень професійної компетентності фахівця, але й є потужним інструментом у збереженні національної мовної ідентичності та протидії процесам мовної асиміляції. Значний внесок у розвиток цієї сфери зробив Іван Боберський, фундатор української системи фізичного виховання, чия спадщина становить невичерпне джерело для відродження та розвитку автентичного українського спортивного дискурсу [5, с. 25–40]. Додатковою важливою компонентою є глибоке розуміння і коректне оперування аббревіатурами та назвами провідних міжнародних організацій, що, безумовно підвищує ефективність та якість професійного спілкування на глобальному рівні [10, с. 249–255].

2. Висока етика спортивного спілкування. У динамічному трикутнику взаємин між тренером, спортсменом та глядачем надзвичайну роль відіграє культура спілкування, що має бути побудована на фундаментальних засадах взаємної поваги і розуміння.

Свідоме уникнення будь-яких проявів вербальної агресії та неухильне дотримання етичних норм сприяють формуванню по-справжньому гармонійних і конструктивних відносин між усіма учасниками спортивного середовища. Це, зі свого боку, ефективно запобігає виникненню конфліктних ситуацій, створюючи оптимальний, безпечний і психологічно комфортний простір для повноцінного особистісного та професійного розвитку спортсменів.

3. Іншомовна компетентність та екологічність. Вільне володіння іноземною мовою, особливо акцент робиться на англійській мові для професійних цілей (ESP – English for Specific Purposes), надає майбутнім фахівцям унікальну можливість гідно, впевнено й авторитетно презентувати досягнення вітчизняної спортивної науки на міжнародній арені [8, с. 436–440]. Така багатомовність не тільки істотно сприяє їхньому особистому професійному зростанню, але й відіграє важливу роль у зниженні рівня стресу та дискомфорту, які можуть виникати під час міжкультурної комунікації [9, с. 78–80].

Значний та багатогранний внесок у всебічний розвиток ключових компетентностей здобувачів вищої освіти, а також у послідовну реалізацію глобальних цілей сталого розвитку суспільства, вносить кафедра української та іноземних мов Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського. Колектив кафедри активно розробляє й успішно впроваджує низку новаторських проєктів і передових ініціатив, які є основними векторами її всебічної науково-педагогічної та практичної діяльності:

- **Інтеграція екологічного підходу в навчальні програми з іноземної мови.** Поглиблене опрацювання тематики, що стосується питань соціокультурної інклюзії, специфіки параолімпійського спорту та формування екологічної відповідальності, не лише значно розширює інтелектуальний світогляд студентів, але й сприяє формуванню їхнього професійного мислення, закладаючи основи для компетентної фахової діяльності [6, с. 92–95].

- **Активне застосування методики аналізу конкретних ситуацій (кейс-стаді).** Детальний розгляд та ґрунтовний аналіз міжнародних кодексів етики (наприклад, нормативних документів FIFA або World Physiotherapy) надає студентам унікальну можливість глибоко опанувати глобальні критерії професійної поведінки та культивувати компетенції екологічно відповідальної комунікації у контексті спортивної діяльності [7].

- **Поглиблений критичний аналіз текстових матеріалів.**

Систематична праця з інформаційними джерелами, які містять стилістичні наочності, некоректні формулювання або відверто маніпулятивні прийоми, виховує у студентів критичне мислення та формує здатність ефективно протистояти інформаційному «засміченню» професійного дискурсу у спортивній галузі, оберігаючи чистоту фахового спілкування [3, с. 254–259].

Численні наукові розвідки переконливо демонструють, що регулярні фізичні навантаження і активна участь у колективних спортивних дисциплінах відіграють критично важливу роль у збереженні та зміцненні ментального благополуччя молодого покоління [4, с.1384–1395]. Однак ефективність цих практик значно посилюється лише за умови налагодження гармонійної як внутрішньої (саморефлексія), так і зовнішньої (міжособистісна взаємодія) комунікації. Культура мовлення, що ґрунтується на принципах екологічності та відповідальності, здатна суттєво мінімізувати деструктивний вплив сучасного соціополітичного дискурсу на психоемоційний стан студентської молоді [1, с. 201–211].

Отже, тілесне здоров'я, що є наріжним каменем освітньої філософії у спортивних закладах вищої освіти, має бути нерозривно пов'язане і підкріплене високим рівнем лінгвальної культури [3, с. 254–259]. Мова виступає фундаментальним середовищем, у якому відбувається комплексне формування особистості та професійних компетенцій майбутнього фахівця. Аналогічно до того, як спортивна діяльність вимагає бездоганної фізичної форми і дотримання принципів чесної гри, професійна комунікація вимагає беззастережної етичності та граничної точності у висловлюваннях. На міжнародній арені мовленнєва компетенція фахівця стає невід'ємною складовою національного іміджу України. Саме розвиток еколінгвістичної свідомості є ключем до підготовки справжніх лідерів спортивної галузі, які будуть не лише компетентними, але й орієнтованими на сталий розвиток, здатними до ефективної й адаптивної комунікації в умовах безперервних глобальних трансформацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключник Р. Соціально-політичний дискурс у контексті викладання англійської мови. *Педагогіка і психологія*. 2021. Вип. 2 (22), С. 201–211. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2021/2/24.pdf>

2. Романчук О., Воробель М. Особливості викладання іноземної мови для студентів спеціальності фізична культура і спорт в умовах воєнного стану. *Розвиток освіти в кризових умовах: історія, теорія, практика* : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф. Дрогобич, 2023. С. 148–153.
3. Цвид-Гром О., Зелінська В. Лінгвоекоекологічний підхід в освітньому процесі в умовах сучасних викликів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2025. Вип. 212. С. 254–259. URL: <https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/640/609>
4. Popovych I., Hoi N., Koval I., Vorobel M. et al. Strengthening of student youth's mental health using play sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2022. Vol. 22, Is. 6. P. 1384–1395. URL: <https://efsupit.ro/images/stories/iunie2022/Art%20174.pdf>
5. Sova A., Romanchuk O., Koval R. Ivan Boberskyi – the Founder of the Ukrainian System of Physical Education and Sports. *Sport i turystyka*. 2024. Vol. 7. № 3. P. 25–40. DOI: <https://doi.org/10.16926/sit.2024.03.02>
6. Shukurova, Z. F. The interconnection between language and environment: a linguistic ecology perspective. *International Journal of Education, Social Science & Humanities*. Finland Academic Research Science Publishers. Vol. 13 (2), 2025. P. 92–95. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14840858>
7. UNESCO. Education for Sustainable Development: A Roadmap. Paris: UNESCO, 2020. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/education-sustainable-development-roadmap>
8. Vorobel M., Kalymon Yu., Yurko N. Features of Studying English Language for Students in Physical Education and Sports. *Грааль науки*. 2023. № 24. С. 436–440. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/912>
9. Yurko N., Romanchuk O. Physical education: the academic significance. *Le tendenze e modelli di sviluppo della ricerche scientifici*. 2020. T. 2. P. 78–80.
10. Yurko N., Romanchuk O., Vorobel M., Kalymon Yu., Protsenko U. Analysis of abbreviation components in athletics organizations. *Причорноморські філологічні студії*. 2025. № 8. С. 249–255. URL: <https://journals.onmu.in.ua/index.php/philology/article/view/510>